

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

19. De absolutione ab hæresi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

rendissimos Cardinales ex toto Collegio de ligi, & constitui Generales Inquisitores in tota Republica Christiana: quos per litteras consulunt, ceteri omnes Inquisitores in singulis vrbibus, & prouincijs constituti. In Hispania, Inquisitores singulis vrbibus præfecti, Generalem Inquisitorem Regno Hispaniensi præpositum, per litteras cõsultant: verò consulit Illustrissimos, & Reuerendissimos Cardinales totius Sanctæ Inquisitionis Præfectos.

Caput XIX.

De Absolutione ab hæresi.

Antequam id explicem, nempe per quem, & quomodo possit quis ab hæresi absolui, referam Priuilegia, quæ aliquando Romanorum Pontificum beneficio, solent religiosis ordinibus concedi, tum in libris Hæreticorum legendis, tum etiam in Absoluendo ab hæresi.

In primis igitur circa libros Hæreticorū prohibitos solet concedi facultas, qua possit generalis totius ordinis Magister siue Minister, re mature considerata, & consultata cum ijs, qui ei sunt à consilijs, dare potestatem legendi libros hæreticos, & alios prohibitos, ad oppugnandos, & cõuincendos Hæreticos, ad hæreses confutandas, ad Fidei, & religionis nostræ dogmata comprobanda, & defendenda. Et hoc Priuilegium concedi solet, in commune Fidei bonum, & in ijs Prouincijs, in quibus Fidei Inquisitores, specialiter à Romano Pontifice constituti non sunt.

Aliquando conceditur Priuilegium, quo datur facultas Religiosis, vt legant quoque libros, qui hæretici non sunt, licet habeant Annotationes, & Scholia auctorum hæreticorum: vel quauis auctores ipsi mali sint, si libri non sint editi ad stabilienda dogmata hæretica; dummodo nomē auctoris, si sit hæreticus, aut in Indice prohibitus, & si quid inter legendum, impij occurrerit, deleatur. Hæc item Facultas dari non solet Religiosis, nisi ijs, qui morantur in locis, in quibus Inquisitores Fidei non sunt.

Conceditur etiam aliquando Religiosis hominibus priuilegium, vt qui à superioribus specialiter deputati fuerint, habeant facultatem emendandi libros, quorum auctores pij quidem sunt, sed habent praua Scholia, vel Annotationes; aut quando auctores, aut Impressores sunt impij, nõ tamen libri; aut cum auctores sunt Ethnici, sed habent scholia, Annotationes, vel quid huiusmodi, propter quod, prohibiti sunt, donec expurgentur, dummodo auctores, & nomina malorum auctorum, vel Impressorum deleantur. Hæc similiter Facultas dari solet Religiosis, qui cõmorantur in ijs Prouincijs, vbi speciales Fidei Inquisitores constituti Romani Põtificis auctoritate nõ sunt.

Dari quoque Priuilegiū solet, vt qui à Magistro totius Ordinis Generali deputati fuerint, habeant facultatem emendandi, & corrigendi libros Ethnicorum, propter scholia, Annotationes, Cõmentaria Hæreticorum, vel Impressorū in Indice prohibitorum, modo errores, & nomina auctorum, aut aliorum auctorum prohibitorū penitus deleantur, & expurgentur.

Item, concedi solet Priuilegium, quo datur facultas, qua possit Minister totius ordinis Generalis per se, & non per alios absolueri ab hæresi quoslibet, in foro conscientie duntaxat: hoc Priuilegium, non datur Religiosis, nisi ijs, qui cõmorantur, & viuunt in locis, in quibus Inquisitores specialiter à Romano Pontifice deputati non sunt, quales sunt in Hispania, Italia, & alijs Prouincijs Hispaniarum Regi subiectis. Vnde Priuilegium conceditur sine villo Inquisitorum detrimento, & incommodo.

Conceditur quoque aliquando facultas Religiosis absoluendi quoslibet, ab excommunicatione ob lectionem librorū prohibitorum, ijs in locis, vbi potest Religiosi Ordinis Generalis Præfectus absolueri ab hæresi in foro conscientie. Verū, si libri prohibiti sint, quia ad stabilienda dogmata hæretica cõpõsti sunt; non solet huiusmodi facultas cõcedi alijs, quàm Inquisitoribus, nisi in causis particularibus, per spectis circumstantijs, discussis, & ponderatis. Aliquando concedi solet facultas Religiosis Ordinibus, per quā ijs, qui mittuntur ad triemes, possunt absolui à quibuslibet peccatis, & casibus, eodẽ modo, quo in articulo mortis, solent poenitentibus absolui. Hæc facultas ideo amplissima dari solet, quoniā ijs, qui ad triemes perpetuò ob maleficio condemnantur, in maximum vitæ discrimen sæpè deueniunt.

Solet etiā facultas dari Religiosis Ordinibus, vt ijs, qui sub Obedientiā, & potestate Religiosi ordinis degunt, possint absolui per eū, qui toti Ordini præfectus est: & per alios, quos ipse deputauerit, ab omnibus peccatis, & casibus ante, vel post ingressum in religiosorū ordinem cõmissis, & ab omnibus Ecclesiasticis, & secularibus sententijs, censuris, & poenis à lure, vel ab homine latis; præter quā ab ijs quatuor, quæ in Bulla Sixti I V. continentur, quæ sunt, Relapsus in hæresim, Schisma, litterarū Apostolicarum Falsificatio, & Delatio rerū prohibitarum ad Infideles. Volentes tamen ingredi in Religiosorum ordinẽ, & absolui, recidunt in priuinas sententias, nisi mox ingredi, & peractis Probationis, & tyrocinijs experientis, iuxta constitutiones ipsius ordinis, ad vota solenni ritu emittenda parati sint, etiā super hoc induciæ eis à Præfectis ordinis concedantur.

Facultas quoque concedi solet Religiosis ordinibus, vt eorum Præfectus Generalis, & Prouinciales possint Religiosos sibi subiectos in Prouincijs, in quibus Inquisitores specialiter deputati non sunt, absolueri à Relapsu in Hæresim, aut in Apostasiam, & eorum poenas à Iure constitutas cõmutare, augendo, aut minuendo, consideratis qualitate, & quantitate, alijsq; debitis circumstantijs: dummodo talium relapsorū crimina publica, & notoria apud seculares non sint; ita vt ex hoc scandalum, & aliorum offensio oriri possit.

Sed quæres, an huiusmodi Priuilegia, & facultates abrogentur vi cõstitutionis Pontificiæ, quæ in die Cœnæ Domini, publico, & solenni ritu de more legitur? Respondeo, abrogari; nisi cõcedatur, cū clausula expressa, vt abrogata esse, non censeantur per eam cõstitutionem Pontificiam.

His positis, Primò queritur, à quo absolui possint in foro conscientie Hæretici, Credentes Hæ-

reticorum,

reticorum, Receptores, Defensores, Fautores, aut qui legerunt, retinuerunt, vel typis mandarunt libros Hæreticorum damnatos? Respondeo, eos non posse absolui nisi à Romano Pontifice, aut ab eo, cui Pontificia auctoritate fuerit specialiter commissum: qua ratione Inquisitores Apostolici Hæreticos pœnitentes absolunt.

Secundò Queritur, An sacerdotes ad peccatorum confessiones excipiendas electus, vi litterarum Apostolicarum, siue Pœnitentiarij, quæ vulgò Bullæ Cruciatæ appellatur, aut vi Iubilæi, quo conceditur facultas simpliciter absoluedi ab omnibus peccatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, possit absolvere ab hæresi, & à cæteris criminibus supradictis? Ad hanc Quæstionem supra respondi ac dixi c. 10. q. 12. iuxta styli, & vsu Romanæ Curia, non posse: quoniam absoluedi facultas specialiter committitur Inquisitoribus Fidei. Vnde cum generatim datur potestas absoluedi ab ijs casibus, qui continentur in ea Constitutione, quæ Bulla in Cœna Domini vocatur, nõ eo ipso, datur facultas absoluedi ab hæresi: quoniam hæc facultas est specialiter commissã Inquisitoribus Fidei, & generales cõcessiones specialibus non nocent.

Tertiò Queritur, An Episcopi vi facultatis in Concilio Trid. concessæ sess. 24. c. 6. possint absolvere ab hæresi, & cæteris supradictis criminibus, quando sunt occultæ? supra quoque respondi cap. 10. quest. 10. ac dixi, eos non posse, & hanc facultatem esse abrogatam per clausulam Bullæ in Cœna Domini, quæ reuera est nimium generalis, & quæ protenditur, tam amplè, ut eam facultatem abroget: nam ita declaravit congregatio Cardinalium, vt superius iam dixi cap. 10. q. 10.

Quartò Queritur, An quilibet scilicet approbatus, & idoneus ad peccatorum cõfessiones audiendas, iure possit absolvere ab hæresi tantummodo mente cõcepta? supra etiam admonui, quosdam credidisse, interiore mentis hæresim esse excommunicatione affectam, & hæc quidem excommunicatio, cõ sit Romano Pontifici referuata, consequens esse, inquit illi, vt solus Romanus Pontifex quempiam possit absolvere ab ea hæresi. Sed quia nos lögè verius esse arbitramur, per solam mentis hæresim, nullam contrahi excommunicationem: dicimus, absolutionem eius nemini esse referuatam; & proinde quemlibet idoneum Confessarium, hoc est legitimè approbatum, ab eo absolvere iure, & tuta conscientia posse.

Quintò Queritur, An hæreticus cum morti proximus est, possit absolui à quolibet Sacerdote? Respondeo, posse, si Episcopus, & Fidei Inquisitores desint, quia præsentis non sunt. Nam in Concilio Arausicano 1. Canone 2. de hære constitutum est in hunc modum: *Hæreticos in mortu discrimine positos, si Catholici esse desiderent, si desit Episcopus, à Presbyteris cum chrismate, & benedictione consignari placuit. Idem colligitur ex cap. Hæ, qui in tempore, & c. Si Presbyter, & c. Agnomimus, & c. Presbyter, 26. q. 6. Et tandem Concilium Tridentinum Sess. 14. cap. 7. De casuum reservatione, sic habet: prope finem: In eadem Ecclesia Dei, piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis perdat, custoditum semper fuit, vt nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœni-*

tentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. **QVAERES**, an etiam possint absolui hæretici, & Ecclesiæ reconciliari post mortem, si signa pœnitentiæ dederint, & absolutionem petierint, nec per eos steterit, quo minus ante obitum absoluerentur? Respondet Siman. de Cathol. instit. tit. 3. nu. 4. esse receptum vsu, & iure communi, vt in foro exteriori ab excommunicatione, ac cæteris censuris absoluantur, cap. A nobis 2. De sententiã excommunic. ex Concilio 4. Carthaginensi Canone 76. Absoluitur autem post obitum in foro exteriori, vt Ecclesiasticæ sepulturæ mandari, & tradi possint, hoc est, in loco sacro sepeliri, & pro eis preces, & sacrificia de more, & consuetudine offerri: nõ secus non possunt in locis sacris sepeliri.

Sextò Queritur, An hæreticus postquam fuerit in foro interiori absolutus ab hæresi, sit liber, & immunis à pœnis, quibus in foro exteriori alioqui subijciebatur, ita vt in eum amplius inquiri, & animaduerti nequeat, & ipse se hac exceptione tueri possit, dicens se esse in foro pœnitentiæ absolutum? Respondeo, minimè, Zachin. tract. de heres. cap. 34. Directorium Inquisit. part. 2. in Comment. 25. Vnde hæreticus, siue ab Episcopo, siue ab Inquisitore, aut ab alio absoluedi facultatem habente, absolutus in foro pœnitentiæ, potest nihilominus accusari in foro exteriori, citari, capi, & in carcerem trudi, corqueri, & puniri, siue canonica, siue ciuili pœna. Nam sententiã, & pœna lata, & imposta à Cõfessario in foro pœnitentiæ, quantumcunque magna sit nequaquã liberat criminisum à pœna, siue canonica, siue ciuili in foro exteriori luenda. Glossa communi consensu recepta in c. Gaudemus de diuort. verbo, Poterit. Sic etiam Abbas, tmola in c. 2. de empt. & vendit. Paulus Castrensis in l. Cantos populos. c. de sum. Trinit. & fide Cathol. Cardinalis, & alij in cap. de his. de accusat. Quod & ratio ipsa probat, & euincit: quia pœna per Confessarium imposta in foro pœnitentiæ, constituta est, vt is, quem sui peccati pœnitet, per eam Deo, quem offendit, satisfaciat; at verò iuris ciuilis, vel canonici pœna in foro exteriori imponenda, spectat ad punitionem corporis, & vindictam publicam, vt etiam criminis reus, legitimè Republicæ satisfaciat, quam delinquendo nimis offenderat. Si quæras, quid si pœnam in foro pœnitentiæ impostam, pœnitens publicè persoluerit? Respondeo, etiam tunc non tolli pœnam in foro exteriori persuendam, vt tradidit Abbas in cap. de his de accusationib. quo fit, vt hæreticus manifestus, legitimè per Sacerdotem in foro pœnitentiæ absolutus ab hæresi, nequeat in loco sacro sepeliri, quia quod Ecclesiastica sepultura caret, est pœna iuris; & proinde, donec in foro exteriori hæreticus absoluat, eam pœnam perferre, & sustinere debet.

Septimò Queritur, An Sacerdoti afferenti, à se hæreticum esse absolutum in foro pœnitentiæ, sit in foro exteriori credendum, si eum, vel innocentem esse, testificetur, vel sui criminis idoneam egisse pœnitentiã? Hæc quæstio tractatur in Direct. Inquisit. p. 2. in Comment. 25. Quæstionem monet. Primò, quia notario creditur ratione officij in ijs, quæ ad suum munus spectant, cap. Ad audiendam, de præscriptionib. Ergo videtur eti-

am Sacerdoti credendum. Rursus, vni testi spectate fidei, & probitatis, creditur, ergo credi debet Sacerdoti. Præterea, propensiores nos esse oportet ad absolvendum, quam ad condemnandum. Postremo, in Sacramento Confessionis non est verisimile, aut poenitentem mentitum fuisse, aut Confessarium aliud, quàm audiuerit, affirmare: ergo credendum est, si testificetur reum esse innocentem, vel idoneè satis de peccato doluisse, & quia ita videtur sentire Glossa in c. super nobis, in verbo, nisi iuratus, & cap. testimonium, in verbo, in hoc casu, de testibus. Respondeo, in foro exteriori nõ oportere fidem habere Sacerdoti, qui peccatorum confessionem excepit: Iudex enim in foro exteriori secundum ea, quæ sunt legitime in iudicio probata, sententiam in reos, ac fontes ferre debet, non autem iuxta privata iudicia: vt docet S. Thomas 2. 2. q. 67. art. 2.

Octavo **Q**uæritur, An hæreticis, & cæteris ob causam fidei in carcerem missis, & vincis cõcedi debeat Sacerdos, qui eorũ confessiones excipiat in foro poenitentia? Respondeo Simancas de Cathol. instr. tit. 16. m. 30. hisce reis non esse copiam Confessarij faciendam, nisi plenè Inquisitoribus tanquã iudicibus fuerint sua crimina cõfessi, aut nisi in extremum vitæ periculum devenerint. Et tunc, inquit, per inquisitores fidei, reconciliandi Ecclesie sunt, ab excommunicatione prius absoluti. Deinde, in foro poenitentia à Confessario absolventi, & post obitum Ecclesiastica sepultura donandi, donec sententia publice profertur. Hunc morè, ait Simancas, in Hispania servari: in Italia verò facilius eis Confessarij copia datur. Sed in Director. Inquisit. p. 2. Commen. 25. Benignius, & mitius esse agendum, dicitur, & Confessarium toties dandum eis, quoties petierint. Neque enim Confessarius obesse potest, sed prodesse, vt qui eos monere, & hortari, & potest, & debet, vt Inquisitoribus suũ fœdus cõfiteantur, cum id confiteri ipso iure cogitur. **S**I R O G E S, quo modo se gerere debeat Confessarius, quando conceditur eis? Respondeo, si huiusmodi hæretici & grotauerint in carcere, & consilio Medici, ipsis petentibus Confessarius dandus sit, is debet esse spectate probitatis, & doctrinæ: qui etiã ad iurandum adigitur, vt arcanum suę fidei cõmissum diligenter seruet. Quod si poenitens ei dixerit aliquid, dum sua peccata inter confitendum prodit, ac refert, quod velit extra confessionem aperiri, ei minimè credat, quoniã solent tales fictè, & mendaciter sæpe numero confiteri, vt poenam, quam merentur effugiant, & euadant. S. verò extra Confessionem ei aliquid patefecerit, quod ad ipsam causam fidei, & religionis attineat, id Inquisitoribus aperiat. Item, Inquisitores Confessarium admonere solent, vt dicat poenitenti, eum ob hæresim, vel ob causam fidei esse accusatum, & in carcerem detrusum, ac vinculum: nec posse absolui, nisi prius iudicibus suum crimen confiteatur, ac prodar. Quod si in extremum fuerit adductus vitæ discrimen, tunc si de suo peccato per poenitentiam doleat, & eo animo sit, vt Ecclesie mandatis omnino parere velit, eiq; dignè satisfacere, absolui debet in foro poenitentia, ab omni censura, & peccato: quoniã nihil tunc superest, quod sit reseruaturn. Deinde verò, vt Ecclesiasticam sepulturam obtineat, absolue-

mus est per Inquisitores fidei, ab excommunicatione in foro exteriori. Quod si tales criminosi rectè valuerint, quamvis Confessarium petierint, non solet in Hispania eis dari, nisi coram Inquisitoribus crimen antè detexerint. Sed vt paulo ante dixi, benignior est, quæ in Italia consuetudo, servatur. Neq; enim obesse quippiam Confessarius potest, imò & multum prodesse poenitentibus, cum eius partes esse debeant, eos plurimum monere, & cohortari ad sua crimina iudicibus aperienda, imò ad locos etiam criminis prodendos. Eos tamen serò monere Confessarius debet, vt caueat, ne tadio carceris, aut spe libertatis, aut metu tormentorum, sibi aut alijs falsum crimen imponat: neque hos potest Confessarius absolueri, nisi quàm fuerint ab excommunicatione absoluti, & Ecclesie reconciliati.

QUÆRES deinde, An si sacerdos aperiat, aut per ignorantia, vel imprudentia, aut alia qualibet de causa, aliquid, quod inter confitendum poenitenti exciderit, quodq; ipse audiuerit, id possit ad iudicium valere, nimirum tanquam criminis indicium, testimonium, siue probatione respondeo, non posse, quoniã id tanquam Dei minister audiendo poenitentem excepit, & alioquin sanè hoc in manifestum, & euidentis Sacramenti poenitentia vergeret detrimentum. Quare iudices secundum eam notitiam à Confessario acceptam nequeunt in poenitentem inquirere. Postremo quæres, nunquid si poenitens quippiam Sacerdoti circa hæresim patefecerit, non quidè inter confitendum, sed extra sacram confessionem peccatorum, solum tanquam arcanum iure naturæ celandum, liceat sacerdoti id iudicibus aperire? Respondeo licere, tamen si se celaturum promiserit, aut iureiurando etiam affirmauerit se de ea re taciturnum: quoniã in male promissis (iuxta iuris Regulam) rescindenda est fides. Et secretum, quod communi rei publicæ saluti nocet, aperendum est eis, qui prodesse queunt. Præsertim in grauissimo crimine hæresi, quod extra sacram Confessionem cognitum est: & vehementer bono communi fidei nocet.

Nonò **Q**uæritur, An in crimine hæresi ad Iudices deferendo, præcedere debeat priuata, & fraterna correctio? S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. aperte respondet, occultum hæreticum esse iudicibus prodendum citra vllã fraternali correptionem. Nisi inquit, forte aliquis firmiter existimasset, statim ad priuatum suam admonitionem, hæreticum in saniores mentes rediret, & proinde tantum malum impediendum. Quæ sententiam Theologi, & Summi magne doctrine, & auctoritatis amplectuntur. S. Iu. correctio. q. 7. Angel. denunciatio. q. 2. Rosel. inquisitio. m. 1. Canus lib. 12. de locis Theolog. cap. 9. versus finem. **C**ontra tamen Simancas de Cathol. instr. tit. 19. m. 11. & ipsi etiã Inquisitores contendunt, hæreticos ad Inquisitores Apostolicos statim deferri oportere, etia occultos, & nulla correptione præmissa. Id enim Inquisitorum publica edicta præcipiunt. Quam sententiam Simancas conatur ostendere ex eo, quod, cū ait Dominus Petro: Si peccauerit in te frater tuus, & quæ sequuntur, minimè loquatur de omni peccato, sed de eo duntaxat, quod in nos committitur, cum ab aliquo iniuriæ, vel damno afficimur: quæ fuit sententia Bernardini Aretani, qui de

Correptione fraternā integrum librum conscripfit: vt hanc sententiam contra communem opinionem Theologorum, & iuris Canonici doctorum defenderet.

Ego tamen in hac controuersia, sententiā Inquisitorum omninō tenendam existimo: non eadem tamen, qua Simancas, ratione permotus. Quamuis enim ipse non disitear, Christum fuisse de omni peccato locutum; arbitror tamē correptionem fraternā tunc solū locum habere, cū peccatum alicuius, apud Superiores magistratus denunciatur, ob emendationem delinquentis; nō autem, quando defertur ad Iudices, vt peccata, quæ publicam punitionem promerentur, iustis, ac debitis poenis vindicentur. Tunc enim quamuis, qui deliquit, respuerit, & ad meliorem vitæ frugem redierit, nihilominus crimen eius est Iudici denunciandū, vt in eum animaduertatur, & qui rem publicam offendit delinquendo, publica poena afficiatur. Nam, vt docet Abbas in c. nouit. de iudicijs, cuius sententiā Summistæ sequuntur in verbis: Denunciatio, aut verbo, Inquisitio, Denunciatio est duplex, vna iudicialis, altera Euangelica: hæc est ad emendationem fratris, qui deliquit: illa est ad publicam vindictam criminis, quod est peccatum. In Euangelica seruari debet ordo Euangelicus præscriptus à Domino, quem ordinem lex charitatis requirit, & postulat: Secus verò est in denunciatione iudiciali, qua vtuntur Inquisitores. *Obijcies* inde concludi; hæretici delictū occultum, non esse ad Iudices deferendum, sed publicum: quia occultus hæreticus Rempublicā minime lædit, sed publicus. Certè hoc argumēto quidam Theologi sunt adducti ad asserendū, occultam crimina prius esse priuatim corripienda, quàm apud Iudices denuncianda: at verò è contrario Inquisitores aiunt, occultum crimen, ac scelus (quale crimen est hæresis, & alia his similia in causa Fidei) eo ipso, quod vno sciente committitur, totam Rempublicam offendere, sicut etiā cætera crimina, quæ ius ciuile publica appellat, nimirum adulteriū, homicidium, periurium, incestus, rapus, iuste ad Iudices deferri queunt, quāuis vnus tantum ea noverit. Nō enim publica delicta appellantur ob id, quod publicum detrimentum afferat, sed quia huiusmodi criminosos possit quisque priuatus accusare, vt dignam poenam persoluant. *Deinde obijcies*: Quando vnus tantum alienum crimen cognitum habet, & id testibus probare non potest: quomodo de eo alium accusare debet, quod probare nequit? *Respondeo*, nihil hoc impedire: nam licet olim secundum ius ciuile commune accusator testes dare, ac probare crimea debebat: modò tamen aliud est vsu receptum. Nam delicta ad Iudices deferuntur, siue per accusationem, siue per denunciationem iudicialem, quæ parū ab accusatione distinguitur, eaque Fiscalis (quem vocant) administer scripto excipit. Quòd si testes accusator, vel denunciator dederit, eos quoque in charta describit. Si verò nullos dederit, scribit tantum nomen accusatoris, vel denunciatoris, ac deinde Fiscalis crimen Iudicibus denunciat, & accusator, vel denunciator tanquam testis in iudicium vocatur, Fiscalis accusatoris, denunciatoris ius munere, & officio fungenti: & tunc accusator, vel denunciator, quia

tanquam testis rogatur, totam rei veritatem, quā nouit, profiteri debet. Porro, quando accusator, denunciatorue est testis omni exceptione maior; tunc Inquisitores non solum ius habent citandi eum, qui criminosus est: sed etiam capiendi, & in carcerem detrudendi, torquendi, & interrogandi, vt ipse suum crimen fateatur. De hac tamen controuersia in explanatione octauæ Decalogi præcepti, plenius disseremus.

Caput XX.

De Schismaticis.

Anotandum est de Schismaticis ius Canonicū multis in locis tractare. 2.4. q. 1. per plura capita. Et eadem causa q. 3. & in Decretalibus in sexto, & Clementinis tit. de schismat. S. Thomas agit. 2.2. q. 39. Antonin. p. 2. tit. 3. c. 11. Simanc. de Cathol. instit. tit. 58. Direct. inquisit. p. 3. q. 48. Summistæ in verbo, Schisma. Turcrem. in sum. de Ecclesia. lib. 4. p. 1. per quindecim capita.

Quæritur in primis, An schismatici sint hæretici? *Respondeo* ex communi Canonici iuris interpretum, & Summistarum sententia, hæreticū à schismatico differre, quòd omnis hæreticus est schismaticus, non tamen è contrario. Quod probant, quia appellatione schismatis, diuisio significatur: Omnis autem hæreticus sese ab Ecclesia auertit, separat, & diuidit: & proinde schismaticus ab Ecclesia, quæ vna est, sese disungit: non tamen dogmata contra Ecclesiæ sensum confingit, aut docet, & propterea hæreticus non est, c. loquitur, c. alienus. 2.4. q. 1.

Secundò quæritur, Quomodo schisma ab hæresi differat? *Respondeo*, hæresim esse dogma Fidei contrariū, Schisma verò, esse crimē, quo quis ab vnitatem Ecclesiæ recedit: & proinde cum Fide hæresim pugnare, schisma non item, vnitatem tamen Ecclesiæ, luerari. B. Hieronymus, (vt refertur à Gratiano 2.4. q. 3. c. Inter hæresim. Inter hæresim, ait, & schisma hoc interesse arbitror: quòd hæresis peruersum dogma habet, schisma, post Episcopalem discessionem ab Ecclesia pariter separatur. Et sanctus Augustinus lib. 20. contra Faustum, c. 3. & lib. contra Cresconium Grammat. cap. 7. Schisma, inquit, est, eadem opinantem, ac eodem ritu colentem, quo ceteri, solo congregationis delectari dissidio. Et alibi lib. quæstion. Euangelica, secundum Mattheum, q. 11. Inter hæreticos, ait, & malis Catholicos hoc interest, quòd hæretici falsa credunt, illi autem vera credentes, non ita viuunt, vt credunt. Solet autem quæri, schismatici quid ab hæreticis distent? Et hoc inueniri, quòd schismaticos non vna fides diuersa facit, sed communis disrupta societas. Hæc Augustinus.

Tertiò Quæritur, An schismaticus sit pars, vel membrū Ecclesiæ? *Ratio* quæstionis est, quia schismaticus hæreticus non est, nā fidem tenet, & seruat. Item baptismū habet, & per baptismum quis in Ecclesiā ingreditur. Item, licet schismaticus sit excōmunicationis sententia, & vinculo ligatus, non eo ipso, extra Ecclesiam est: nam excōmunicatio ab Ecclesia non segregat, sed à Sacramētis, precibus, & suffragijs cōmuniibus, & cōiuctu piorum, & fidelium. *Respondeo*, Patres perspicue tradere, extra Ecclesiam esse, schismaticos. Cyprianus, vt habetur 7. quæst. 1. cap. Scire debes, ita lo-